

Українська художня культура ХХ ст.

Образотворче мистецтво

- План
- 1. Етапи розвитку образотворчого мистецтва ХХ століття.
- 2. Розвиток української архітектури та скульптури.
- 3. Живопис та графіка ХХ століття.
- 4. Авангард – нове художнє явище ХХ століття.
- 5. Школа українських монументалістів М.Бойчука.

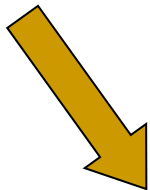
■ Основні поняття:

- “модернізм”, “плюралізм”,
“постмодернізм”, “полікультурність”,
“толерантність”, “авангард”, “масова
культура”

Художня культура України ХХ століття

- * перемога національно-визвольних змагань колоніальних народів;
- * крах тоталітарних режимів;
- * освоєння космосу, вивчення атому;

- * світові війни;
- * національно-релігійні конфлікти;
- * екологічні катастрофи (Хіросіма, Чорнобиль);
- * міжнародний тероризм.

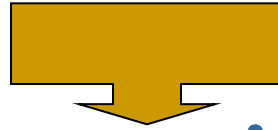
Новий стиль мислення

- **Плюралізм** - визнання множинності істин
- **Полікультурність** – розуміння і прийняття культурної своєрідності народів світу, активна взаємодія представників різних культур
- **Толерантність** – терпимість до чужих поглядів, вірувань

XX століття – час виникнення нових видів мистецтва

- Кінематограф
- Арт-практики

- Кольоромузика
- Net – культура

Модернізм
(початок XX століття)

Заперечення ідеалів реалістичного мистецтва і протиставлення їм нових форм – абстрактних або надто експресивних

Реалізм

Реальне відтворення дійсності

Пабло Пікассо

Авангардизм

Відхід від традиційного

Ігор Стравінський

XX століття – складна і суперечлива доба в історії України

1 етап – перші десятиліття – хвиля соціальних змін та інтенсивних модерністських експериментів у галузі мистецтва.

2 етап – десятиліття репресій, голодомору, лихоліть Другої світової війни, повоєнна розруха.

3 етап – піднесення мистецького життя – періоди відлиги та застою – доба соцреалізму.

4 етап – національно-культурне відродження в незалежній державі, виникнення перших ознак кіберкультури.

На 1 етапі - модернізм – це “уникнення реалістичних зображень”

* створено мережу навчальних закладів, українізація освіти, розвиток бібліотечної та видавничої справи, створення професійних та аматорських колективів; культурно-просвітницька робота;

* розвиток різних форм художньої творчості: український модернізм у архітектурі (В.Городецький, Ф.Кричевський), авангард в образотворчому мистецтві (О.Богомазов, В.Єрмилов, О.Екстер, К.Малевич), відкриття школи монументального живопису М.Бойчука.

На 2 етапі – “Розстріляне Відродження” – трагедія культури 30-х

* масові репресії – знищення діячів мистецтва, заборона українізації;

* руйнування історико-культурних пам'яток, пограбування музеїв, театрів, храмів, знищення й вивезення мистецьких цінностей;

* глибокий песимізм – основна риса художніх творів того часу;

* тема патріотизму – провідна: художники (М.Дерегус, В.Касіян, О.Шовкуненко, малюнки Б.Пророкова “~~Це не повинно повторитися!~~”).

На 3 етапі – партійно-ідеологічне керівництво культурою – диктат влади – ідеологічна заангажованість, тенденційність

* творчість молодшої генерації художників (Т.Яблонської, І. Марчука, В. Зарецького, В.Задорожного та інших);

* поширення експериментаторства в галузі сучасних художніх технік, поява нових мистецьких жанрів, розвиток народного декоративно-ужиткового мистецтва.

На 4 етапі – відродження різних сфер національної художньої культури – зняття ідеологічних обмежень – інтеграція українського мистецтва в європейський і світовий культурний простір – розвиток постіндустріального інформаційного суспільства

* поєднання стилів нео (необароко, неокласицизм, неофольклоризм тощо) і net культури; виникнення різнобарв'я стилів (еклектика);

* поширення масової культури; відбувається синтез мистецтв (світлові вистави, рок-опери, відео-кліпи тощо);

---

* співіснування різних духовних світів;

XX століття -

довгий і складний шлях

еволюційного зростання,

втрат і здобутків.

Модерн

(від французького “новітній”, “сучасний”)

Стильовий напрям у європейському та американському мистецтві (переважно в архітектурі, образотворчому й декоративно-ужитковому мистецтві) кінця ХІХ — початку ХХ століть. Основними його елементами є використання синусоїдальних ліній, стилізованих квітів, язиків полум'я.

Архітектура

Головний засіб – лінія

1. Використання декоративного оздоблення:
- *вишукані орнаменти з рослинними мотивами;*
- зображення фантастичних тварин, людей, масок.

2. Вільне асиметричне розташування елементів

Український модерн

Використання елементів українського народного національного

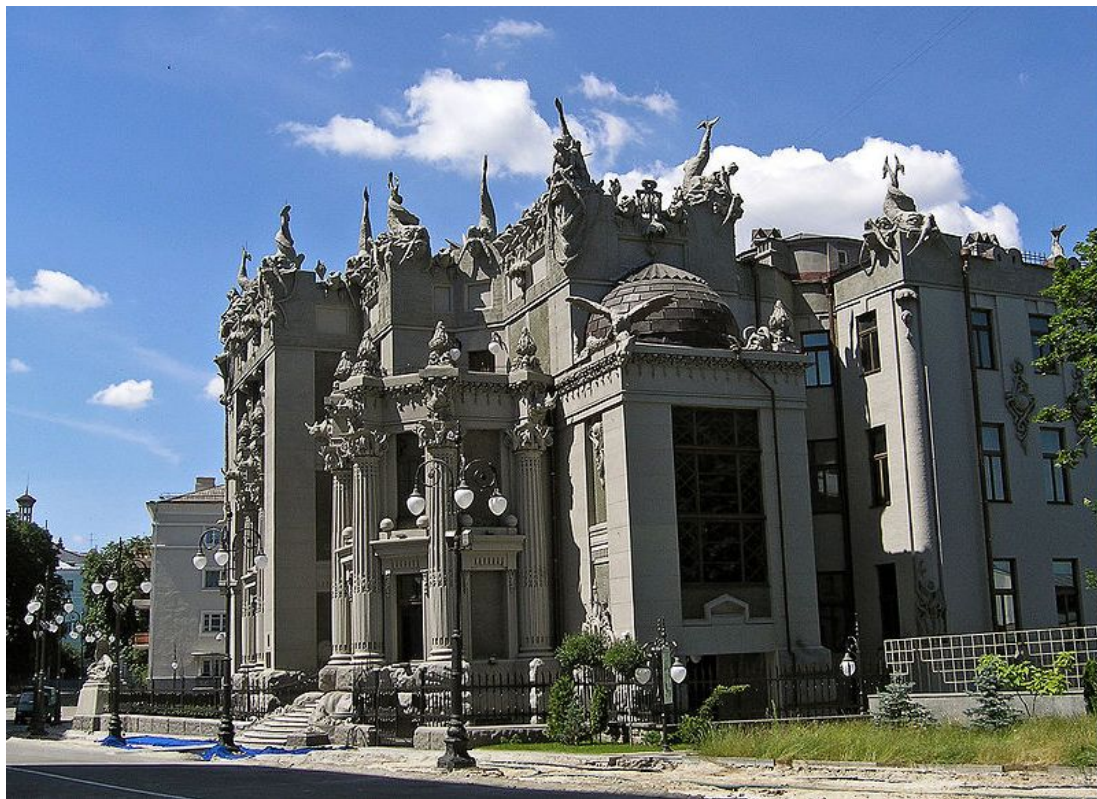

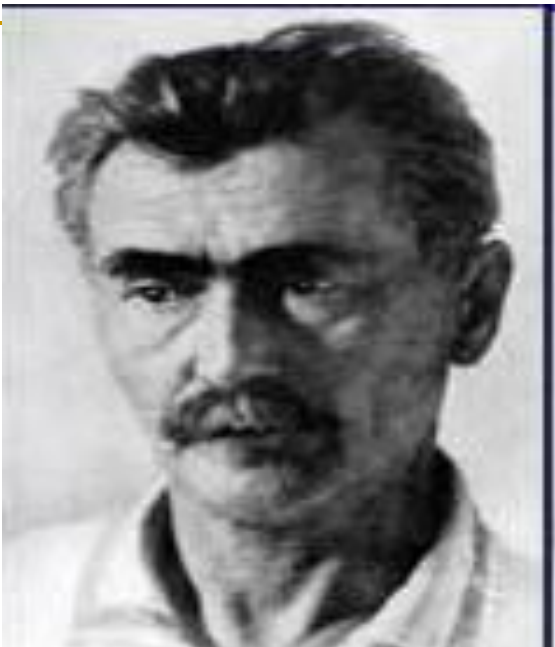
Владислав Городецький

(1863—1930)

Російський та польський архітектор, підприємець, меценат. Автор будинку з химерами та Собору святого Миколая в Києві. Прозваний «київським Гауді».

Василь Григорович Кричевський

(31 грудня 1872 — 1952)

живописець, архітектор, графік

**22 березня 1918 р. Центральна Рада
затвердила проекти В. Кричевського,
зокрема, герб, розроблений ним на основі
Володимирового Тризуба, що тепер
відроджений як малий герб України.**

**Літературно-меморіальний музей
Шевченка на Тарасовій горі**

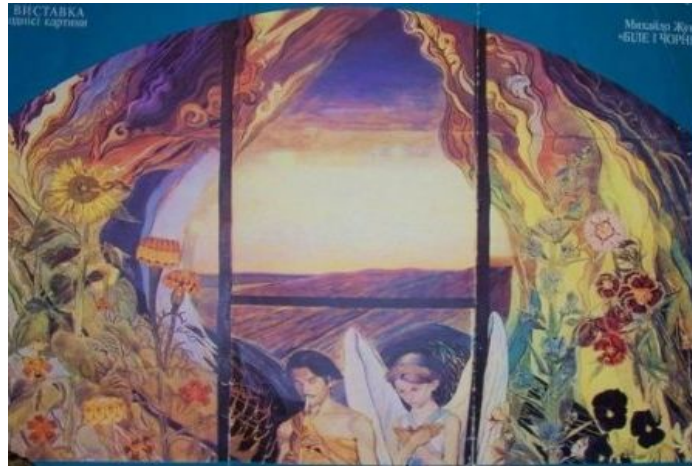

**Будинок Полтавського
губернського земства**

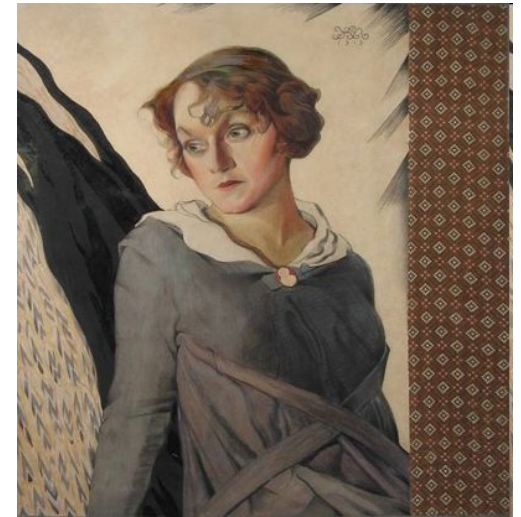
Живопис і графіка

Михайло Жук
Фотопортрет

Біле і чорне. Панно

Портрет невідомої

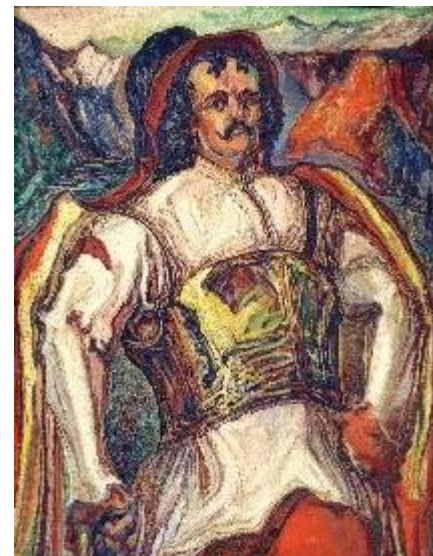
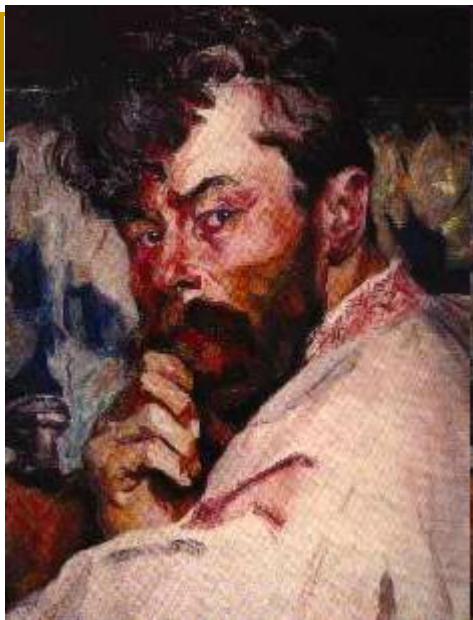
Жовта квітка

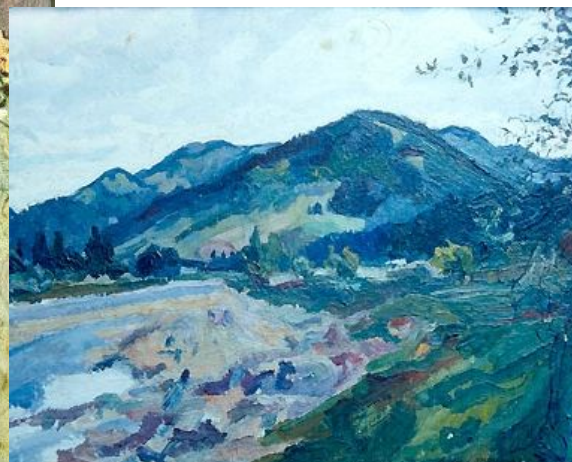
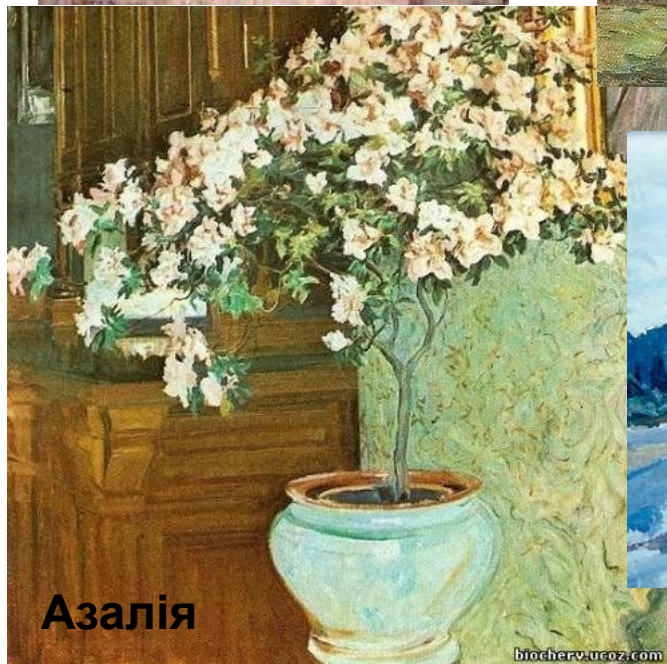
Портрет
Богдана
Лепкого

Олекса Новаківський

Довбуш – володар гір

Гірський пейзаж

Мертва природа

МАНЕВИЧ Абрам Аншелович

Пейзаж з будинками

Пейзаж - Сільський пейзаж

Зимовий пейзаж.
Околиця Києва.

Георгій Іванович Нарбут

Ілюстрація
«Енеїди» І. Котляревського

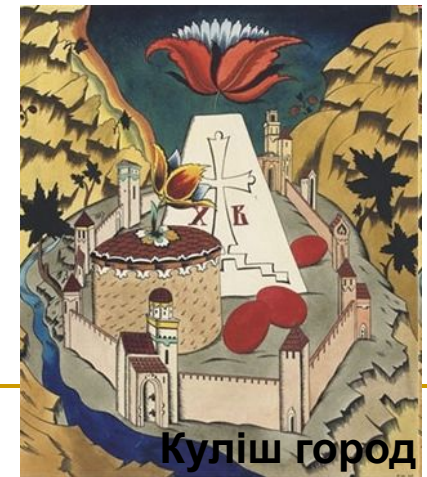
Алегорія «1914 рік»

До поеми “Пісня про
Роланда”

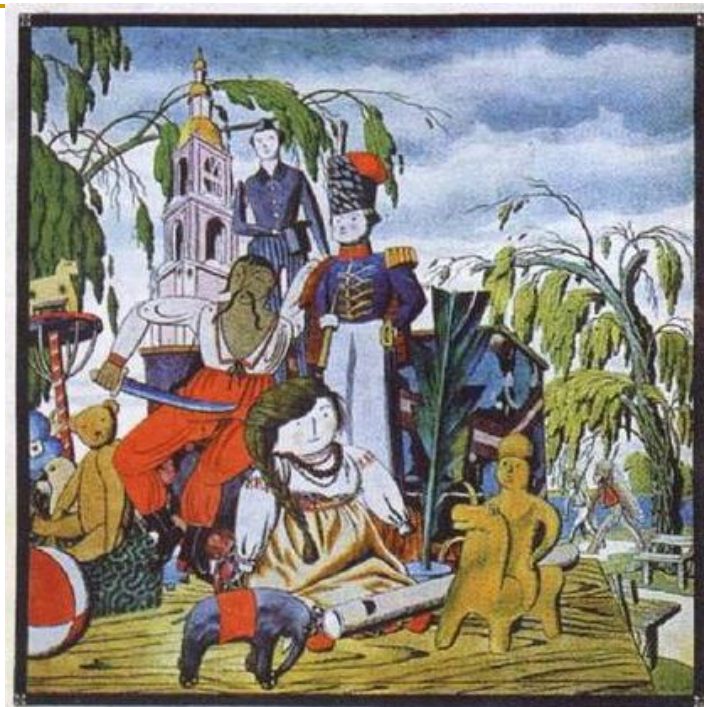
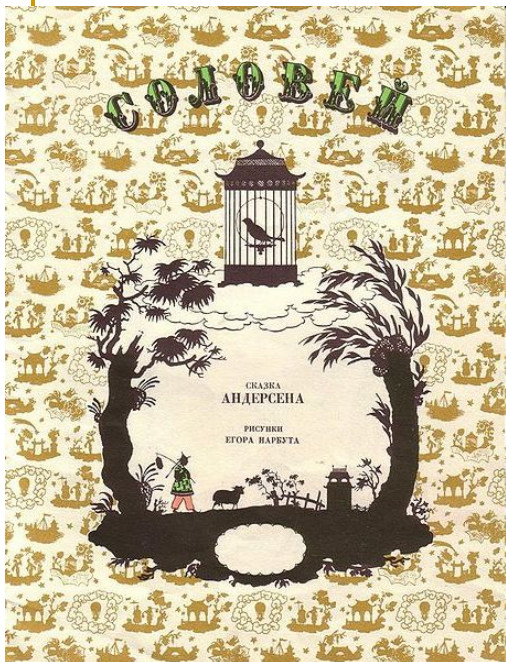
Ілюстрація до байки І. А. Крилова
«Стрекоза и Муравей» (1912)

Куліш город

Обкладинки книжок

Ілюстрація
"Української абетки"

Проекти поштових марок УНР, створені Г.Нарбутом

АВАНГАРД

Новаторський напрям у художній культурі ХХ ст., для якого характерні прагнення докорінно оновити художню практику, пошук нових, незвичних засобів вираження форми і змісту творів.

Особливістю авангарду є не тільки прагнення до розриву з художньою традицією минулого, її образною системою та виражальними засобами, але й активний, революціонізу - ючий суспільство протест, який потребує переоцінки духовних цінностей та нового сприйняття і бачення світу.

Основні течії

*кубізм, експресіонізм, абстракціонізм,
футуризм, конструктивізм, дадаїзм,
сюрреалізм та ін.*

Перевір себе!

Український авангард і його особливості

Назва течії	Особливості	Представники
Абстракціонізм	“Безпредметне”, “нефігуративне” мистецтво. Принципова відмова від зображення реальних предметів. Формальні художні елементи. Композиція – імпульсивно-стихійна або раціонально впорядкована.	Казимир Малевич “Чорний квадрат”, “Білий квадрат”
Експресіонізм	Пристрастність, напруженість, загострена емоційність.	Василь Седляр, Мойсей Фрадкін, О. Довгаль, М. Котляревська, В. Єрмилов
Кубізм	Абстрактне та геометричне мистецтво. “Розплющені” на площині полотна, предмети спостерігаються під різним кутом зору.	О. Архипенко, О. Екстер, О. Богомазов, В. Бурлюк, Лазар Лисицький
Футуризм	Використання кутастих форм і різких контурів для поєднання одного предмета в різних положеннях. Створення ілюзії одномоментності дій.	О. Екстер, О. Богомазов, В. Меллер, Д. Бурлюк
Конструктивізм	“Конструювання навколишнього середовища”, простота.	Василь Єрмилов

К. Малевич. Прибирання ржі

Давід Бурлюк. Прихід Весни та Літа. 1914 р.

Школа українських монументалістів

Пошуки сучасного стилю вітчизняного мистецтва, втілення національних традицій.

Найважливіша роль серед засобів художньої мови відводилась **лінії**.

Монументальні розписи бойчуківців:

- *Луцькі казарми у Києві;*
- *санаторій поблизу Одеси;*
- *Червонозаводський театр у Харкові.*

В **1937** році бойчуківці були розстріляні.

Послідовники:

*Оксана Павленко, Олексій Кравченко,
Ярослава Музика, Микола Федюк,
Олександр Довгаль, Григорій Синиця.*

Михайло Бойчук
Тимофій Бойчук
Софія Налепинська-Бойчук

Василь Седляр
Іван Падалка

Головна ідея твору –
єдність Усесвіту,
гармонія між людиною
та природою.

Яблуня символізує
“дерево життя”,
є основою Всесвіту.

Краєвид з низьким
обрієм створює
враження
безмежності простору.

Підсумок заняття. Рефлексія.

Дайте відповідь на запитання:

- *Які події ХХ століття вплинули на розвиток образотворчого мистецтва?*
- *Які художні напрями набули поширення на початку ХХ століття?*
- *Мистецтво яких митців вас зацікавило, і що саме?*
- *Що означає поняття «український модерн»?*
- *Назвіть твори, які вам сьогодні сподобались? Чим саме?*

Модерн

Вільний, асиметричний

Запанував, поширився, прикрасив

Художній стиль європейського мистецтва

Краса

Модерн

Новітній, сучасний,

Створює, захоплює, вражає

Джерело краси в мистецтві ХХ століття

Творчість

Авангард

активний, антиакадемічний

увійшов, поширився, виявився

нове художнє явище світового мистецтва

неординарність
